

A' ROMAI TSASZARIÉS AP. KIRALYI FELSEG.
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Udult BETSBÖL. Kedden. 3. Novemberben 1791.

Bels Tudósítások.

A' múlt Szombaton érkezék meg Bétsbe a' Kolonizáló választó Papi Fejedelem Fő Hertzog *Maximilian*, ki mind addig Bétsben fog mulatni; míg a' mi Koronánk örökösének *F. Hitvelse Jherentz* Fő Hertzog né a' maga magzatját a' Világra hozván, a' Keresztiséget véghez fogja vinni; és annak utánna *Josef* Fő Hertzogot viszi magával Német Országi Coadjutornak. A' Fő Hertzogné szülése órája nem mellesze lévén, már a' Közönséges-gyűlekezetekben buzgó könyörgések tartatnak Jherentsés szüléseért. Hozza illen szerentésen a' mi Koronánk örökösét tudom minden Hazáját és Királysát hiven Jheretök, ézt ohajtják. — A' múlt Vasárnap egész szokott Udvari Pompával tartaték a' Sz. Jherén Keresztelés Rendjének nagy Innepe; mellyen a' N. Magyar t.

A a a a a

Fellőrző

Testörző Sereg-is egész gálában tette a' maga szől-gáláját; de a' nevezett *Rend* senkinek nem adatott, vélekedésünk felett. Kétszég kívül a' bődög-szülésnek napja lészzen azon öröm innep, mellyen ezek a' Keresztes Rendek és más Arany-külsők is ki-olztatnak. — Nem régiben olly F. Rendelés tétett közönségesse Hazánkban, hogy ennek utánna semmi némű pénz, vagy Bankó, tzedula a' Posták által ne küldettesék, hanem tsak a' *Dolidsntzok* által. Ezen F. Rendelésnek vételével, a' Bétsi Ts. Kir. Udvari fő Postá Hivatal meg mutatta ő Felségének, hogy az éppen lehetetlen, hogy az *Ujság* és *Staféta* pénzek a' Posták által ne küldettesenek, és másképpen az *Erarium* is kárt és hátra maradást szenvedne; mellyre ő Felsége azt méltóztatott Kegyelmesen rendelni, hogy az *Ujságért* és *Stafétáért* szöllő pénzek a' Posták által küldettethetnek.

A' Pesti *Evangelico Augustána* vallásbéli 'Sinat, minek-utánna ezen Vallásnak Udvari Agense *Drozdik* Ur meg-halálozott vólna, maga tulajdon vallásbéli Udvari Agenséül választotta és meg erősítette már régtől fogva Ud. Agens Tek. *Zsitkovszky* István Urat. Kiben egy jó szívű, tanult, fáradhatatlan, szorgalmatos, kegyes Urat talált-fal.

A' Belgrádi Várat Okt. 4. dikére már ki-üresítettük vala azért, hogy a' mi Szomszédjainknak által adhasuk; de a' *Niszfában* esett véres zenebona miatt tsak 24 dikben vehették által a' Törökök; melly azt okozta vala, hogy a' mi ezt őrző Katonáinknak ujj eleséget kellett oda költöztetni,

Közelebből ezen F. Rendelés tétetek közönségesse.

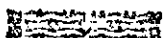
„Ő Felsége a' maga atyai szeretét, gondviselése alatt lévő minden Országaival egyenlő mértékben kívánván éreztetni, még az ő Felsége uralkodása előtt 1785-ben Mártz. 14. dikén költ, de Erdélyre és Magyar Országra ki nem terjedő, a' szabad tetszésnek edgyik Országból a' másikba való által viteléről szöllő F. Királyi Kegyelmes Rendelést Erdélyre és a' Magyar Orzági Tartományokra is ki-

terjeszteni méltóztatott. Ezen K. Rendelés szerint, a' Német, Tsch, vagy Gallitziai Tartományokból Magyar és Erdély Országra való által vitele a' nevezett szabad vagyonnak, (tehettségnek), nem lézen ennek utánna a' ki-vitelért Fejedelmi adó alá vettette; valamint szintén Magyar és Erdély Országokban is közönségesen ki hirdettetett Rendelések által meg-vagyon engedtetve ennek, innen a' Német, Tsch, és Gallitziai Tartományokba való hasonló szabad által vitele. A' mi a' Jobbágyi, vagy ehez hasonló tulajdonságú vagyont vagy tehetséget illeti, erre nézve minden tekintetben megmarad az említett 1785 dik K. Rendelésnek ereje. „

Tállyáról azt írják a' múlt hón' 31 dikén, hogy a' Szüret a' fok esőzések miatt igen későre halad, a' szüri szálló niúts, azonban közönséges bor elég lesz.

Szebenből úgy tudósítatunk, hogy itt a' drágaság fokkal nagyobb azolta, miolta a' Kormány-szék *Kolosvárt* vagyon, hogy sem az előtt. *Kolosvárt* ellenben reménység felett óltsónak mondatik minden élésre tartozó dolog. — *Szebenben* nem régiben a' Városban fosztottanak meg egy Hadi-Tisztet a' pénzétől és órajától, éttzakának idején. — Valamint *Szeben* körül, úgy más részeiben is Erdélynek a' gonosztévő tolvajok fok károkat és gyilkosságokat kezdettenek tenni. — *Kolosvárt* nem régiben egy más hátáról ették meg egy néhány Lovak a' Halált; de bár meg-eméltzhetnék volna!!

Gallitziából Tarnopolból ezt írják: „ Igszán és igen jól hirdette a' *Kürir*, hogy Sept. 9 dikén még *Oláh* Országban maradott hadi népünk első mozdulást tett ki felé; mert ezen a' napon indulának az *Erdödy* Húszárok is *Sklávonidba*, a' *Grefen*, most *Vó tsey* Sergét fel váltani; mely Gallitziába fog jöni. — A' *Barkó* Húszárok 41 napi szerentsés útozások után Gallitziában a' régi szállásaikra szállottanak, hol a' fának ölét 7 for. 30 krajtzáron fizetik. — A' Tsászar nevet viselő Húszárok a' *Khotzimi* Rájában maradnak mind addig, míg a' Porta és Muiz-

ka között békeiség léfzen. Köztünk [az a' hire, hogy *Khotzim* Várát nekünk adadni, vagy földig lerontatni kívánnya a' *Mufzka*. — — *Csernovitzból* Okt. 23-dikán ezt írják, hogy a' 16-dikban meghólt. *Hertzeg Potemkint* *Jáfz* Várofsában eltemették, 500-ezer *Rubla* kéz pénzét találtak körülötte, melynek nagyobb része az *Armadián* fog ki-olztatni.

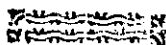
Minek-utánna ő Felsége a' Kamerális dolgoknak folyásaít, melly eddig az *Udvari Politika* *Kantzelláriákhoz* vala ragasztva, a' *Státusnak* hasznára és könnyebbségére jobbnak találta volna, hogy ez ettől elszakasztalsék; ennek ez utánni folytatására egy különös *Udvari Dicasteriumot* állított-fel, melly már az ugy nevezett *Szinger Strafszje* utzában lévő *Bankó Házba* nem tsak bé-költözött, hanem a' múlt *Hétfőn* leg-előbb tanátsot-is tartott, ennek első *Prézese* *Gr. Chotek* *Ur* alatt. A' *Magyar és Erdély Országai Kamarára* tartozó *N. Tanáts* *Urak*-is *All-Prézes* *Gr. Májláth* *Ur* ő *Exja* alatt ezen *Tanáts*-székhez tartoznak. — A' *Budai* *Levelek* azt írják, hogy ide-is tsak a' *Bétsben* lévő *Prézese* várának vizsgálja, azonnak el-vállik a' *Kamara* a' *Consiliumtól* — 's más *Országokban*-is így léfzen.

Ezen szokása ellen, egy néhány napokig tartott havazása után, igen hamar bé-állott kemény tél méltó a' meg-jegyzésre. — Okt. 27. és 28-dikja között, egy 8 napokig tartott esőzés után, keményen kezd hullani a' hó, melly azon egész nap hull vala. — 29-dikben nem külömben havazott, 31-dikben még jobban; de *Nov. 1.* napján olly kemény hideg széllel jöve, hogy ki ki *Januárius*tal álmodozik vala. *Auftriának* nagyobb részében két lábnyi mélységű hó hullott, és sok helyeken a' még el-nem végezett *Szüretet* félben szakasztotta. El-sőbbben igen egészségtelen nedves hidegek járnak, már molt egy néhány napoktól fogva keményen meg-fagyott, és nem nehéz a' *Farkasbörbunda*.

Itt fokban igen erőssen hirtelik egy új Státus Ministeriumnak és Status Directoriumnak fel-állítása-
tását, mellyel a' mostan fenn-álló Status Tanátstsa
öszve fogna foglaltatni, és a' melly a' Tartomány-
nyoknak 's foglalatolságoknak külömségeihez kép-
pest, külömb külömb Depártmánokra osztlanék fel,
's hogy ennek leg-felsőbb meg egyezése nélkül, sem-
mi más Dikasteriumok a' Finántzia dolgában vala-
melly költséget illető Rendelésnek ki-adását véghez-
nem vihetnék.

Ő Felsége egy közlebb költ F. kéz-írása által
a' Törvényes és Politicum-béli tiszti helyeknek bé-
töltése iránt méltoztatott parantsolni, hogy ennek
utánna bé-foglalva a' Concipistákig, a' Tiszttségek-
nek bé-töltésére, minek utánna t. i. az alkalmas és
jovasoltatott személlyeknek nevei ő Felségének ál-
tal adattanak, ezekre nézve az ő Felsége-hellyben
hagyása szükséges képpen meg-kivántalsék. Az a-
lább való Tisztek pedig mindenkor tsak a' Tanáts-
ban, a' Tanátstasoknak nagyobb meg-egyező szá-
mok szerint válofztatván, ezek iránt annak utánna
már az üres helyek bé-töltettének, tsupán tsak je-
lentést léssen szükséges az Udvarnál tenni.

Avénióban a' leg-kegyetlenebb öldöklő Angyal-
a' vak buzgóság, ismét kezdi véres fegyverét szerte
szélllyel hordozni. A' nép buzog, és öl. Közlebb-
ről a' maga ugy nevezett szerentsés Revolutziójá-
nak szerzőjét és végre hajtóját, a' *Mária* sz. képe e-
lőtt késekkel való szurdolások és vagdalások által,
a' leg-kinosabb módon végezte ki e' Világból. Ez-
zel tsak ezen Sz. Szűzet akarta meg-engelztelni: —
mert el-hitettegett volt már előre, hogy vér göny-
vek tsepegnek szemeiből.

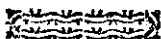
Gróf Pálffy Károly Ur ö Exc. jának öregebbik fia Pálffy Josef Ur ö Nga, most járja Európát. — A' Bétsben lévő Frantzia Követ oly gazdag vendégségeket adott a' múlt héten, mint hajdon a' Zenebona előtt.

Néhai Gr. Károlyi Antal ö Kegyelmeisége Testamentoma ezekben a' napokban nyitattott fel, Tárnok Meller Vágh Péter ö Exc. ja által. Ezen Testamentomnak azon tikkellyét, melly Gróf Károlyi Josef ö Ngát tárgyazza, közlöttük már ez előtt: most közöllyük, a' boldogúlt jó Méltóságnak következő Hagyasait:

Bétsi Ersek Gr. Migazzi Kárdinális ö Eminenziájának hagyott egy drága smaragdos gyűrűt, mellyet a' Kir. Ns Magyar Testörzö Sereg' gála napjain szokott volt ujjában hordozni. — — Egri Püspök Eszterházi Károly ö Kegyelmeiségének, egy drága arany pixist. — A' Nemes Testörzö Sereg' All Kapitányja Gen. B. Splényi ö Nagyságának, egy ezüst kardot. — A' Fels. Magyar Kantzelláriának Referendáriusfágot viselő Udvari Tanácsos Nagj Josef ö Ngának egy arany pixist.

(Ezen négy nagy Neveknek említését, következő óhajtasával fejezte be: „hogy, ugymond, valamelly külső jegy által is fennmaraszthassa ez zeknél, hólta után a' maga emlékezetét.”)

Hóltig és hiven szeretett Kegyelmes és Kegyes gyásfiban maradt Grótnéjának a' Házasság kötöttségben meghatározott özvegyi pénzen kívül, ez-tendőként 10 ezer forintot; testvér Hugának, özvegy Gr. Stahrembergnének, s született Károlyi Evának 20 ezer forintot; Menyének Gr. Károlyi Josefnek ö Ngának kész pészül 12 ezer forintot. — Gr. Starhembergné' Kis Afzonyának hóltig annyit, a' mennyivel esztendőként, születéséhez ilendőképpen kijöhet. — Ifjú Gr. Stokhammernének, született Hardeg Gróf Afzonymnak 500 aranyat; ugyanannyit B. Boltzánének is született Stokhammer Gróf Afzonymnak. — Két B. Leeb Kisafzonymoknak, esztendőként 100 forintokat,

A' meg-hóltt Méltóságnál hajdan Titoknokságot viseltt, most pedig a' Fels. Kir. Helytartó Tanátsnál Titoknok *Nyitray* Urnak 400 aranyat. — Praefektus *Perlaki Somogyi* Ferentz Urnak 5000 forintot. — Titoknok *Schné* László Urnak 5250 forintot. — A' Titoknoki Hivatal' Kantzellistájának, *Lukinits* György Urnak, 100 aranyat. — Az Özvegy Grófné' Komornyikjának 500 forintot. — Az első Szakátsnak, ezer forintot.

Hóltig való esztendei fizetést rendelt a' bődögültt Méltóság, következő Uraknak is; ugymint: *Józsa* János Urnak nyóltz száz forintot; Oekonom. Consulens *Janits* György Urnak ugyan annyit.

Udvari Kapitány *Mesterházi* Imreh Urnak 400 forintot. Komornyik (hajdani nevezet szerint *Tsu-hodár*) *Nagy János* Urnak, a' meg maradt öltözeteken kívül, 400 forintot. — Geometra *Bitthayser* Urnak ezentúl is annyit, a' mennyit az előtt kapott vólt esztendőnként. — Lovász *Meller Szathmári* Mihály Urnak 300 forintot. — Szekér *Melter* Ökrös Josef Urnak 300 forintot. — *Kovátsits* Urnak 100 forintot. — Az *Iffjú* Gróf Ur' hajdani Nevelője, Ajtatos Oskolabéli Pap nagy érdemű *T. Henyei* Urnak hóltá' napjáig ki fog járni akkori fizetése, míg az *Iffjú* Gróf Ur mellett fáradozott. — Szent *Ferentz'* Szerzetebéli Pap *P. Farkas*, mint meg hitt Lelki Atya eránt azt végezte a' bődögültt Méltóság, hogy ha a' Józszágban marad, illendő tartása legyen hóltig; ha pedig *Klastronaba* kíván bé menni: két száz' forint adódjék esztendőnként a' *Klastronnak*.

Emlékezetre méltó történet ez: Mikor a' fenn említett meg bődögült Gróf, a' maga fenn említett Udvari Papját utolsó óráiban magához hivatta vólna, így szólla hozzája: „En Atyaságodnak fokkal tartozom! mivel kívánnya hogy jutalmaztasam? Erre a' buzgó Lelki Atya *Farkas* ezt felelé: „Nékem Excellentiád semmivel sem tartozik! En Excellentiádnak nem szolgáltam, és csak egy lénést

lépést sem tselekedtem kedvére, sőt ellenére. Tudom kiok szolgáltak, 's kiért tselekedtem — arról várom jutalmam! Avagy nem egy Világot megvetett nagy Lelke Paphoz illő szavaké ezek?? — Még egy megjegyzés. Ezen meg-bódogúlt Kegyelmes Grófnak minden Udvari Tselédjei többnyire szegény Magyar Nemes ifjak valának; kik a' *Károlyi Libériát* nem azért viselték, hogy hóltig abban maradjanak, hanem ez csak egy bizonyos grádits foga vala az ő Szerentséjeknek. Hány nagy embereket nem számlálunk ma Hazánkban mind a' Hadi, mind a' Polgári életben, kik ezen Libériát viselvén Szerentséjök lettenek. A' *Kurirnak*-is egy *Bátyja* ezen *Libériát* Testörzöji Forma-ruhával váltván-fel, ezen Kegyelmes Atya szárnya alatt Kapitányi teyvert visel vala. Bódog volt az a' Nemes ifjú, ki a' *Károlyi Antal* Ur ő Excja Udvarát szolgálhatta valaha! Adjon Isten sok ilyen Atyákat!! —

Eger, 1. Nov. — Kedves Kurirrom! — A' mi Városunk Küldöttjei e' héten jelennek meg különös audentzián ő Felsége előtt. Tudod, azt tartom, mit keresnek ezek a' fáradhatatlan emberek, azoknak nevezem őket, mert Lakos-társaiknak bódog-ságokért már annyit szenvedtek, és győztek, a' mennyire csak az emberi szeretet mehet. Szerentsés végét érik házaifúi igyekezeteknek nem sokára. Nyomos okaink vagynak azt hinni, hogy Eger már bizonyosan a' Királyi Városok közzé fog számláltatni, melly okok közzül sokakat el-hallgatván, így csak ezeket említem: A' mi Városunk még első *Leopold* alatt sok Privilegiumokkal ajándékoztatván meg, Királyi Város lett, élt szabadságával mind addig, míg a' Török járma alá esvén, elpusztult, és ismét a' Mező Városi karrba tétett. Második *Josef* bódogúlt Fejedelmünk Uralkodásának mintegy ötödik esztendejében, feles számú Lakosok folyamodtak ő Felségéhez; kérésekre Királyi Biztosok rendeltettek, kik a' Város állapotját meg-vizsgálván, szabadítását munkába vernék. Mil-

Iyen

Ilyen egyenes hazafiúi buzgósággal folyt legyen ez
 a' munka, ki tetteik onnan, hogy Eger a' meg holt
 Fejedelem' parantsolatjára a' F. Udvari Kantzellá-
 riánál Királyi Városnak hirdettetett. Eppen ez idő
 közben történtek Hazánkban a' közönséges változá-
 sok, és bátor a' most uralkodó Felségtől a' múlt
 Ország' Gyűlésére hivogató Királyi Levelet is yettan
 Városunk, mindazáltal szabadulása mind addig függ-
 göben van, ugyas csak Kövejeit sem küldhette a'
 Diétára bizonyos el-halgtatni való okokra nézve.
 Hazánknek sok nagy Emberei részt vevő szemekkel
 nézik a' mi Városunk' mostani állapotját, igyekez-
 nek annak szükséges elő-mozdításán. De lehetet-
 len is azt, kiváit olyan Hazafiaknak, kik világos sze-
 mekkel látnak, meg-illetődés nélkül nézni. Eger
 egy volna a' mi leg-bóldogabb Városaink közzül,
 ha keresett tzellyára léphetne. Számos Lakosai,
 szerentsés fekvése, a' mindennel bővelkedő Vidék,
 bóldoggá tennék azt, ha a' mi-nélkül leg-inkább
 szükölködik, a' Világosodásnak csak azon mérté-
 kéhez juthatna is, a' melyre már sok Városaink sze-
 rentsésen fel-léptek, ha józanon, és az emberi sze-
 retettel meg-egyezőképpen igazgattatna; ha a' hel-
 lyett, hogy benne a' már is számon fellyül lévő
 Lelki Atyák napról napra szaparodnak, az emberi
 bóldogságnak mindenek felett szükséges elő-mozdi-
 tására is gond volna. Tapasztalásom után mondom
 én, ki Egernek az ő állapottyát szánakozó, de
 részre hajlást nem esmerő szemekkel vizsgáltam,
 hogy némely hitván Falu több meg-elégedett Lako-
 sokat mütathat, mint ez a' népes Város, melly La-
 kosinak számát egyedül a' benne uralkodó, és a'
 Gyülevész népet magához hódító óltsóságnak kö-
 szönheti. Tudod Te azt édes Kurirom, 's veled ed-
 gyütt az egész Haza, hogy nálunk a' Protestánsok-
 nak meg telepedni nem vólt szabad, most taláni már
 szabad, és ha szabad volna, mennyivel szaporod-
 nának a' mi Lakó Társaink! mennyivel szaporod-
 nának Kézi mestereink, 's Áltatok hogyan nevede-
 z a' szorgalmatosság, mellynek most egyedül az

éhel halás az ingere. Számot sem tartok én erre, Ez idén történt, hogy egy Nevendék Pap, a' ki jóvendőben a' Püspökségnek díszre fogott volna lenni; és az őt esmerők által fedhetetlen erköltsei mellett a' leg nagyobb tudományokban mélyen jártos; azok okától indíttatván, hogy a' Város nem sokára Királyi Városá léend, 's kétség kívül minden Vallású Lakosokat fogad magába, a' Keresztényi Türedelemről prédikált; én nem hallottam Papi beszédét, de közönségesen úgy itélnék rólla a' Halgatóji, hogy semmi sem volt benne a' türedelem ajánlásán kívül olyas, a' minn fel lehetett volna akadni; 's mi' történt a' dologból? a' Nevendéknek le kellett vetkezni, és három hónapi perének végével ki menni a' Nevelő Házból. Hogy világosodhatoa tehát Eger? mitsoda szemekkel néznék vak buzgó Lakosaink más Vallású Ember Társaikat, ha közükbe jönnének? — Az említett Történet nem tsak erre ad feleletet, hanem még arra is, milyen segéd eszközökkel lehessen Erret, ezt a' böldogtalan Városi böldogítani. Semmi sints is igazabb, mint az, hogy ott' leg szaporább lépésekkel látjuk menni elő a' világosságot, a' hol egyvelgest, minden féle Vallású Lakosok tesznek Társaságot, hogy pedig a' Világosság, mely alatt éppen nem az indifferentismust értem, hanem a' józan Religiót, teheti tsak az embert böldoggá, azt tudja minden, a' ki a' maga szemével is lát. Szükölködik a' nélkül Eger, és fog is mind az ideig, míg Lakosi öszve nem egyvelednek olly Ember Társaikkal, kik más kép híznék mint ők, és úgy azok közt lévén, nem hűnyott szemmel fogják nézni azt, a' mitől olly igen sügg az emberi boldogság, hanem vizsgálódni, gondolkozni is fognak tanulni, ezt bizonyoson vonja maga után a' különböző Vallású Lakosokkal való társalkodás. Lehetetlen hogy az illy úton Eger is ki ne bújjon azon véghetetlen sűrű homályból, a' mellyben kioldódik. És tsak ez az egyetlen út Egernek meg világosodására, ha annak egy fél század alatt valamennyire kell menni. Nálunk a' könyvek

vak senkit sem világosíthatnak, mert azokat a' jó
 lelkű Lakosok gyóntató Atyjaiknak kezeiből ve-
 szik, a' *Lyceumbeli* Typografia nyomtatja. Az Egri
 nép talám Hazánkban a' leg-áhitatosabb, de ne
 gondold azt édes Kurirom, hogy azért szentek va-
 gyunk, nem koránt sem; nálunk Nymphák annyira
 vannak, hogy úton, út félen kaphatsz eleget, és
 hidd-el, hogy igazat mondok, midőn azt állítom,
 hogy a' bújaság szinte oly divatjában vagyon, mint
 Európának a' leg-istentelenebb Városiban. Tolvaj, és
 egyéb féle gaz emberek szinte többen vannak mint
 másutt. Régi igazság már az, hogy a' kin békók
 vagyvak nagyobbakat szokott bukni, mint a' ki
 szabadon jár. Innen származik a' mi Lakosaink'
 nyomorult állapotjoknak egy nevezetes része, mert
 mi tehetné az embert boldogtalansággá, mint a' fo-
 goly, és nyughatatlan lelki esméret? De ezekről
 másszor többet, most még a' *Lyceum* béli Tanú-
 lókról valamit, erre Hazám szeretete ösztönöz. A' mi
 Városunk nem véit bátorságban a' Tanúlok miatt.
 1784. midőn a' *Lyceum* éppen el akarna töröltetni,
 öt Német Polgárok, és a' Város' éjjeli őrállója
 majd nem halálosan sebesítették meg az öfve tso-
 portozott Ifjantzok által, a' Katonáság széllyesztet-
 te el őket. Elég tételt a' Papi Igazgató nem adha-
 tott, mert annak az aprója sem engedelmeskedett;
 a' Vármegye vetette magát körbe, rend szerint ci-
 táltatta a' bűnöseket még szülői földökről is, mivel
 lokan el illantottak, 's néhányokat két héti töm-
 löttzel büntettette. Az idén, a' helyre állott *Lyce-
 um'* első esztendejében, a' Másák Serege dorongok-
 kal, tele kalap kövekkel a' Város Házához gyüle-
 kezett, egy része a' Tanáts házba rohant, míg a'
 másika kívül az Udvaron a' Város Hajdúit tépáz-
 ta, és egy fogságba esett Músának besellenítettéséért
 hosszú álló képpen elég tételt adadni parantsolt.
 Mit tett legyen a' Tanáts erre nézve, azt könnyű
 tudoi, én utálok az illy eseteket, és sietek még
 többet is mondani Minden napi mulattságok volt
 az itt lévő *Helicon'* Lakosnak egész éjjeleket kó-
 porlá.

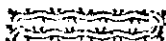
borlásokkal tölteni, magokat egy két Czigány Musikusoktól a' mint az erzenyek engedhette, hegedültetvén a' Várost öfzve járnai, pállya futásokban sok betsületes emberek' ablakai alatt meg-állván, káromkodva tántzolni, és kivált némelly tisztességes Leánykák' ablakain bé-kiábálni, azokat nevéken szöllitani, ki tsúfolni, még a' Templomokban is hajókan fogva húzgálni. Nem bátorkodott azonban senki őket az illy Musákhöz illő foglalatoságaikban háborgatni, vagy meg-inteni, mert annak legkisebb büntetése lett volna az, ha tsak az ablakait találta volna más nap bé-törve. Nem tagadhatom én azt, hogy az illy idétlen szizkók gyakran büntetettek, de mit használt? azt Legénynek nem tartották magok között, a' ki leg-alább harmad napig nem lakta az Oskola tömlöztét. Ezekre 's az ezekhez hasonló gyalázatos tettekre rész szerint az adott okot, hogy több ideje volt az Ifjuságnak heverni, mint tanulni a' tanulás tárgyainak igen szoros meghatároztatásáért. Azt, a' mit a' Királyi Akadémiában egy Filozofiat tanuló Ifjú esztendeig tanul, Egerben három esztendeig sem tanulhatta, itt a' sok Keddi, Tsötörtöki, Szombati heverő napokon kívül még több heverést engedő privilégiumi is voltak a' Tanulóknak, mellyek valóban tsalogatták Egerbe az Ifjuságot, és azért voltak mindig számosan, igen számosan. Az erköltsre törekedésnek itt ritka példájit láttuk. A' bé-vett erköltsi tudománynak resultatuma az volt, a' mit már elébb említettem. Szerentsétlen helye volt ez a' Musáknak, sokan vesztették itt' el azt a' Nemes szemérmert tömlöztet szenvedvén, melly a' meg nem vesztegettetett szivü embereknek egyik esmertető jele. A' ki az Oskolai tömlöztben lételet, pirulás nélkül említheti, az az ollyatén tettek el követésére is elég vakmerő, mellyek betsületét örökösen eltemetik. Itt a' jó izlésnek, ha azt némelly Tanulókba már a' születes, és atyai nevelés öntötte is, nehéz volt a' rossz társaságok által meg nem vesztegettetni, pedig az leg-inkább nemelítheti az embe-

ri Lelket. Retsületes helyeken ritkán jelenhettek meg az Ifjak, és ha meg-történt-is az, a' szivesen való látás hibázott, mert gorombáskodásoktól ki ne tartott volna? És így heverni kénytelenítettvén a' mint már meg-műtattam, a' kortsmákon vólt az öfzve jövetel, a' társaság, a' hol is a' bor ivás, a' szelid Musákat vadokká tette, és egyenesen a' leírta bajnoki tettekre vezette. — Theátrumunk nints holott a' Város, népességéhez képest egy Jádzó Társaságot minden teher nélkül el-tarthatna. Miért nints tehát? mert a' Cassinóba, Theatrumba járás a' Papi-székből véteknek hirdettetett. De valamint hogy ez ideig veszedelmes helynek tartottam Egret a' Tanulókra nézve, sziate ugy élek már most abban a' tsalhatatlan reménységben, hogy ha Királyi Várofsá leendő, és az Akadémia a' Királyi Igazgató kezei által rendbe szedetetik, mindenek felett böl dog lak-helye lesz a' Músáknak. A' minek hazafiúi kívánásával rekefzthetem-bé tsak leg illendöbben e' Leveletem, mellyért (ha az én kedves Kurirom közönségessé teendi, nem tsak én, hanem Városunk nagyobb része-is jót áll. Elly böl dogúl Hazánk' szerentséjére, mellynék Te vagy edgyik világositó eizköze. Elj, ohajtva kívánnya a' Te — Tisztelöd. — P. L. M. S.

Egy meg nem nevezett Barátom, Gróf *Balassa* Ur ó Excelljának a' közelebb költ *Kurirban* meg nevezett el-égett faluhoz mutatott jó-tételének alkalmazásával,

— — — — — következő igaz hazafiúi indulatból szármozott meg-jegyzéseit küldöte hozzám.

„A' *Göttingai* Tudós Társaság néhány esztendőkkel ez előtt *Eikemeyernek* azon irását jutalom pénzel koronázta-meg, mellyben azt kívánta megmutatni *Eikemeyer*, hogy a' leg-nagyobb jó-tétel, mellyet a' *Földes* Uraságok el-égett Jobbágyaikhoz mu-

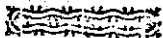

mutathatnak, a' Faluknak regulázása legyen; mivel ezeknek regulázása akkor, midőn egy falu felében, vagy egészben elégett, legkönnyebben véghez vitethetik. — Hogy pedig a' falukat jobb legyen elégések előtt regulázni; világos e' következő okokra nézve.

1. *ben.* Midőn egész, vagy fél falu elég, akkor a' birtokosok házi portékájokat, ház hijájokat, szénájokat, szalmájokat, és nádjaikat, gyakran ruhájokat, gabonájokat, szalonnájokat, zsirjokat, marhájokat, edényeiket és majorságjaikat káré valyak, mellyeket többnyire a' tűz és füst szokott megemészteni. Sőt, a' mi még terhesebb, el vész az embernek elme béli nyugalma egészen, semmi próbához kedve nintsen, és az égés után gyakran koldusá válik sok, a' ki az előtt tehetős gazda ember volt. — Ellenben a' faluknak az égés előtt való regulázása alkalmatosságával, a' gazda ember minden vagyonnyait halazóra fordíthattya, 's ezen regulázás által magát és másokat az égésekből származó inségek ellen bátorságossá teszi. És ezen bátorságossá való tétel volna már az a' legnagyobb jó tselekedet a' Jobbágyokra nézve, melly szerint az égés által okozódn szokott pusztulást elkerülhetnék.

2. *szor.* Midőn egy falu elég, igen sokan vésznek, az Országban kolduló levelekkel való széllyel kodorgásra alkalmatosságot, ez által elszoknak a' munkától, korhelkedni, részegeskedni, kényeret koldulással enni tanulnak, meg vesztegetődnek, és mint rongyos kóborlók haza jövén, soha többé magokat elő nem vészik. — A' Faluknak az ő elégések előtt való regulázása ellenben a' falusi embert az otthon maradásra, 's magának és hozzá tartozóinak betsülettel való táplálására serkenti és ingerli.

3. *szor.* Midőn egy egész vagy fél falu elég, nintsen a' szegény nyomorult elégettcknek idejek azt várni, hogy a' Földes Ur, vagy az ő, a' do-

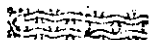

loghoz értő vagy nem értő, következőképpen ezen dolgot kedvellő vagy attól irtódzó Tisztyei, vagy más valami Pátriota, a' falunak regulázását javasolja, ezen javasolás még az után gondolóra vétetődjék, és helybe hagyattasék, a' helynek környülállásaihoz alkalmaztasék, ki-dolgoztasék, és a' lakosokkal közöltetsék; hanem kénytelenitlenek ezen el-égett emberek nyakra főre építeni. Mi ér pedig nyakra főre építve építeni? Nem a' régi rendeletlenség helyett való ujj rendeletlenség e' ez? — Azégés előtt vagyon regulázás alkalmatosságával ellenben, elég idő való a' helység minden környülállásainak megfontolására, és haszonra való fordítására, az egészsz regulázáshoz minden hebehurgyaság nélkül való fogásra, és tökéletességre való vitelére.

4/szer. Ha egy egész vagy fél falu el-ég, edgyik égett ember nem segítheti a' másikat, nem fogadhattya szállására; az építteshez kívántató dolgok ilzonyú drágák, mivel egyszersmind sokaktól kerestetnek, nem szerzettethvén meg annak idejében; és minthogy illy sok el-égett házaknak egyszersmind való építtesekre meg kívántató mester embereket falun tanálni igen nehéz, tehát a' munka is igen roszszul megyen véghez. — A' faluknak égés előtt való regulázásában pedig ezen nehézségek közül egyiknek is helye nintsen. Ekkor egyik ujj utza a' másik után rendre épittetik, a' szükséges dolgok magok idejekben szerzettetnek, és a' mester emberek, nyakra főre futva dolgozni nem kénytelenitlenek.

5/szer. Midőn a' falu félig vagy egészszlen el-égett, az házi gazdák gyakran az időnek alkalmatlansága miatt p. o. télben igen nyomorúltul épitteteni, 's. nyáron által, a' mit az előbbeni télen épittetnek volt, le rontani, sőt nyáron által is, vagy tsak tél - tul épitteteni, vagy pedig nyári munkájoikat elmulatni kénytelenitlenek. De a' faluknak az égés előtt való regulázatások mellett, semmi e' féle nehézségek magokat idő nem adják.

6/szer.

6. szor. Az olyan faluknak, mellyeknek csak egy része égett el, csak egy része is reguláztatik, nem az egész falu; melly égtelen forma nélkül valóság pedig ez! Itt a' szép rend gyönyörködteti a' szemeket, amott a' régi *Châtes* irtoztattya. Az égés előtt való reguláztatás által pedig az egész falu széppé és jóvá formáltatik.

Végezetre, hogy a' Magyar Királynak figyelemettségét egy olyan tanács adásra fordíthassam, mellynek valóságra való viteléről Millio munkás falusi embereknek, következésképpen egész Szátusoknak szerentséjek vagyoni fel-függeztetve, a' fellyebb említett *Fikemeyer* irásának 4 első Periodusait hozom bé-rekefztésül elő.

„ A' falusi emberek ritkán vagynak annyira megvilágosodva, hogy azokat az eszközöket, mellyek az ő boldogságaikat előmozdítának, ismételhetnek. Az olyan Szátusok, mellyek azon igyekeznek, hogy nekik ezen eszközöket kezekbe adhassák, és őket ezeknek véghezvitelére segélik, bé-töltötték ezen állapotú emberekhez tartozó háládatos kötelefségeket, kik az embereknek több részét, a' leg-elsőbb szükség dolgokkal bé-töltik, melly által egyszermind tulajdon szerentséjeket is előmozdíttyák. Némely Nemzeteknek rég hogy vóltanak olyan építő mestereik, kik a' pompás épületekre útasítást adtanak, minek előtte csak valakinek a' falusi embernek kajbája szébe is jutott volna: olly erősen halylandók vagyunk mi a' pompásnak, a' szükséges elejébe való vételére. Csak most a' mi időnkben kezdettenek ellyan Párioták lenni, kik ezen dolgot a' magok megfontolására méltónak ítélték. „